

**До спеціалізованої вченої ради ДФ 35.051.165
Львівського національного університету
імені Івана Франка
79000, м. Львів, вул. Університетська, 1**

ВІДГУК

*офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора,
ректора Центральноукраїнського державного університету*

імені Володимира Винниченка

Соболя Євгена Юрійовича

на дисертацію

Кузьмича Владислава Володимировича

**на тему «Зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень як вид
забезпечення позову в адміністративному судочинстві України»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право
за спеціальністю 081 Право**

Актуальність обраної теми дисертаційної роботи. Високий рівень судової системи є гарантією панування законності, верховенства права та справедливості в державі. Адміністративне судочинство є відносно новим видом судочинства, поступове запровадження якого розпочалося із впровадженням Концепції судово-правової реформи, яка була затверджена постановою Верховної Ради України від 28.04.1992 року № 2296-ХІІ.

Фундаментальним завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних та юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, який реалізовується шляхом справедливого, неупередженого та своєчасного вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин. З метою реалізації вказаного завдання в адміністративному судочинстві застосовуються окремі процесуальні інститути, у тому числі і інститут забезпечення позову. Видом забезпечення позову, який найбільш

широко застосовують адміністративні суди, є зупинення дії індивідуального акта або нормативно-правового акта. Водночас спостерігається певна звуженість сфер, в яких цей захід забезпечення позову може бути використаний, що потребує додаткового наукового обґрунтування.

Окремі аспекти забезпечення позову були і залишаються предметом наукового інтересу багатьох науковців. Проте проблематика, яка стосується такого заходу забезпечення позову як зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень системно не досліджена. Зокрема, потребує свого вивчення питання щодо сутності такого заходу забезпечення позову як зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень, не з'ясовано особливості механізму застосування такого заходу забезпечення позову як зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень з огляду його дієвості, ефективності та прогресивного значення, ґрунтовно не проаналізовано механізм виконання ухвали суду про забезпечення позову шляхом зупинення дії індивідуального акта або нормативно-правового акта.

Вищенаведене зумовлює актуальність теми дисертаційної роботи як з теоретичної, так і практичної точок зору.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Дисертацію виконано відповідно до положень Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26.03.2021 року № 12-21; Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки, затвердженої Указом Президента України від 11.06.2021 року № 231/2021.

Наукове дослідження проведено у рамках науково-дослідних робіт кафедри адміністративного та фінансового права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка «Адаптація адміністративного та фінансового законодавства України до права Європейського Союзу» (номер державної реєстрації – 0119U002407; 2019–2021

роки) та «Удосконалення актів адміністративного та фінансового законодавства України» (номер державної реєстрації – 0122U200313; 2022–2024 роки).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційне дослідження характеризується науковою обґрунтованістю. У дисертації системно опрацьовано широке коло проблем, пов'язаних із нормативним регулювання питання щодо застосування адміністративним судом такого заходу забезпечення позову як зупинення дії індивідуального акта або нормативно-правового акта.

Автором чітко сформовано мету дисертаційної роботи, яка полягає у комплексному дослідженні та визначенні особливостей зупинення дії актів суб'єктів владних повноваження як самостійного виду забезпечення адміністративного позову. Для досягнення поставленої мети дисертантом передбачено вирішення таких завдань: дослідити генезис інституту забезпечення позову в адміністративному судочинстві України; з'ясувати ознаки забезпечення позову в адміністративному судочинстві та на їх основі запропонувати авторське визначення поняття цієї правової категорії; визначити сутність зупинення дії актів суб'єктів владних повноваження як заходу забезпечення позову в адміністративному судочинстві; окреслити коло суб'єктів ініціювання та розгляду питання про забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень; з'ясувати вид процесуального документа, яким ініціюється питання про забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень, та визначити вимоги, що ставляться до його форми та змісту; охарактеризувати процесуальний порядок подання та особливості розгляду заяви про забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень; визначити види процесуальних рішень, які ухвалюються за наслідком розгляду питання про забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень; визначити види процесуальних рішень, ухвалених за наслідком розгляду питання про забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень, які підлягають оскарженню; виявити проблеми нормативного регулювання

питання щодо виконання процесуального рішення про забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень та запропонувати шляхи їх вирішення у рамках визначення напрямків удосконалення адміністративного процесуального законодавства у цій сфері.

Ознайомлення з дисертацією дає підстави стверджувати, що робота містить основні необхідні для такого дослідження компоненти: критичний аналіз рекомендацій та висновків вчених, які вивчали окреслену проблематику, увагу до зарубіжного досвіду, належну апробацію результатів дослідження. При цьому дисертантом ґрунтовно проаналізовано положення Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) та здійснено системний аналіз судової практики. Наведене дає підстави стверджувати про обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Достовірність одержаних результатів підтверджується якісним використанням дисертантом загальнонаукових та спеціальних методів пізнання. Зокрема, у роботі використані такі методи: історико-правовий, формально-логічний, порівняльно-правовий, формально-юридичний, аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогії, узагальнення та моделювання. Окрім цього, достовірність отриманих результатів підтверджується їх апробацією на восьми міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях, а також публікаціями у наукових фахових виданнях України.

Положення наукової новизни кореспондують визначеним завданням дисертаційної роботи та загалом корелюються із її загальними висновками. Новим, зокрема, є те, що дисертантом обґрунтовано доцільність закріплення в рамках ст. 154 КАС України нормативного положення, яке буде встановлювати можливість оскарження ухвали суду про повернення заяви про забезпечення позову шляхом зупинення дії індивідуального акта або нормативного-правового акта заявнику без розгляду.

Заслуговує на увагу авторський підхід щодо визначення дефініції забезпечення позову в адміністративному судочинстві. Так, дисертант, спочатку, застосувавши аналіз, виділив специфічні ознаки забезпечення адміністративного позову, а потім, використавши синтез, об'єднав виокремлені ознаки в єдине та цілісне поняття. Дякуючи гармонійному та логічному використанню згаданих логічних прийомів, автор сформував вичерпне та об'єктивне визначення поняття забезпечення адміністративного позову, під яким запропонував розуміти вжиття судом із дотриманням процесуальної форми вичерпно встановлених КАС України невідкладних заходів тимчасового характеру, які відповідають критерію щодо співмірності із заявленими позовними вимогами, викладених у письмовій ухвалі, з метою запобігти або зупинити порушення прав, свобод та інтересів особи, а також гарантувати реальне виконання рішення суду.

Значущою є пропозиція автора розглядати мету вжиття заходів забезпечення позову крізь призму наукового підходу превентивного (попереднього), поточного (оперативного) та наступного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб. Згідно із запропонованим дисертантом підходом, мета застосування заходів забезпечення позову досягається на двох взаємопов'язаних між собою етапах: перший етап – превентивний (попередній) або поточний (оперативний) захист прав, свобод та інтересів особи; другий етап – наступний захист прав, свобод та інтересів особи. Важливою особливістю запропонованого наукового підходу є те, що розгляд превентивного (попереднього), поточного (оперативного) та наступного захисту потрібно здійснювати в гармонійній єдності та взаємозалежності між собою.

Дисертантом цілком слушно підкреслено, що забезпечення позову шляхом зупинення дії індивідуального акта не може бути аналогом рішення суду та в повному обсязі відновлювати статус та повноваження особи. Тож аргументованою є пропозиція автора віднести до переліку актів, на які не поширюється дія інституту забезпечення позову, індивідуальний акт про звільнення громадянина з публічної служби.

Обґрунтованою є пропозиція автора щодо необхідності персоніфікувати відповідальність посадової чи службової особи за невиконання ухвали суду про забезпечення адміністративного позову. Також цілком слушною є пропозиція щодо необхідності закріпити в КАС України нормативне положення, яке буде покладати на суб'єкта владних повноважень обов'язок публікувати інформацію про зупинення на підставі ухвали суду дії прийнятого ним нормативно-правового акта у виданні, в якому його було офіційно оприлюднено.

У дисертаційному дослідженні містяться також й інші науково обґрунтовані положення, висновки та рекомендації, які свідчать про наукову новизну дисертаційної роботи.

Структура та оцінка змісту дисертації. Дисертаційне дослідження Кузьмича Владислава Володимировича складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, які охоплюють вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структурно дисертація є логічним та послідовним дослідженням, спрямованим на всебічний та повний аналіз проблематики забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень. У Розділі 1. «Теоретико-правові основи забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень» досліджено генезис інституту забезпечення позову в адміністративному судочинстві України, сформовано поняття та ознаки забезпечення позову в адміністративному судочинстві, здійснено загальнотеоретичну характеристику зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень як різновиду забезпечення позову. У рамках Розділу 2. «Забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень при розгляді адміністративної справи» виокремлено суб'єктів ініціювання та суб'єктів розгляду питання про забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень, досліджено процесуальний порядок подання та розгляду заяви про забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень, виокремлено процесуальні рішення адміністративного суду за результатом розгляду питання про забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних

повноважень. У рамках Розділу 3. «Порядок оскарження та особливості виконання процесуального рішення, ухваленого щодо питання про забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень» проаналізовано особливості апеляційного та касаційного оскарження процесуального рішення, що ухвалюється за наслідком розгляду питання про забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень, досліджено механізм виконання процесуального рішення про забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень. Основний зміст дисертаційної роботи та усі інші її структурні елементи відповідають встановленим Міністерством освіти і науки України правилам і вимогам.

Повнота викладу наукових положень та основних результатів дисертації у наукових виданнях. Основні висновки та рекомендації, що містяться у дисертаційному дослідженні, викладені у п'яти публікаціях у наукових фахових виданнях України та у восьми тезах доповідей на міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях.

Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи. Результати дисертаційного дослідження Кузьмича Владислава Володимировича мають вагомим теоретичне та практичне значення, оскільки можуть бути використані як підвалини для подальших досліджень такого самостійного заходу забезпечення адміністративного позову як зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень, у правотворчості, у правозастосовній сфері, а також в освітній діяльності закладів вищої освіти.

Оцінка на предмет відповідності вимогам академічної доброчесності. Сформульовані в дисертаційному дослідженні висновки, пропозиції, рекомендації є результатами самостійної наукової роботи дисертанта. Використання автором у тексті дисертаційної роботи наукових ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело. У представленій до захисту дисертації Кузьмича Владислава Володимировича не виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату,

фабрикації, фальсифікації та інших порушень, які могли б поставити під сумнів самостійний характер дисертаційного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. За загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи Кузьмича Владислава Володимировича, необхідно звернути увагу, що її окремі аспекти та положення є дискусійними та породжують такі зауваження:

1. На сторінці 90 дисертації автором не підтримується наукова думка щодо доцільності запровадження в адміністративному судочинстві інституту зустрічного забезпечення, в межах якого буде існувати положення, яке встановлюватиме, що при забезпеченні позову шляхом зупинені дії актів суб'єктів владних повноважень суд може покласти на заявника обов'язок внести на депозитний рахунок суду розмір зустрічного забезпечення, яке дорівнює сумі грошових коштів, яку особа має сплатити на виконання відповідного акта суб'єкта владних повноважень. Однак варто зауважити, що закріплення в межах адміністративного судочинства інституту зустрічного забезпечення є цікавим, оскільки цей інститут може ускладнити можливість зловживання процесуальним правом на забезпечення адміністративного позову.

2. Автором здійснено вивчення судової практики в частині результатів розгляду судами заяв про забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень за 2022 рік (проаналізовано 1195 ухвал, що постановлені судами перших інстанцій) (стор. 159 дисертації). Безумовним є те, що автор провів ґрунтовне вивчення судової практики. Однак, враховуючи те, що захист дисертаційного дослідження проводиться у 2024 році, варто було б також звернути увагу на судову практику за 2023 рік.

3. На сторінці 159 дисертації здобувачем пропонується ч. 7 ст. 154 КАС України доповнити другим реченням такого змісту: «Суд також повертає заяву про забезпечення позову заявникові без розгляду, якщо до вирішення питання про забезпечення позову від нього надійшла заява про її відкликання». Водночас на сторінці 158 дисертації автором зазначено, що у випадку відкликання заяви про забезпечення позову адміністративні суди застосовують аналогію закону та

постановляють ухвали про повернення заяви про забезпечення позову заявникові без розгляду на основі п. 2 ч. 4 ст. 169 КАС України. Отже, враховуючи те, що адміністративні суди вправно врегульовують відповідні правовідносини за допомогою застосування аналогії закону, то, видається дещо зайвим закріплення в межах глави 10 розділу I КАС України нормативного положення, яке буде регламентувати процесуальну діяльність суду на випадок відкликання заяви про забезпечення позову.

4. Дисертаційне дослідження містить ґрунтовний аналіз адміністративного процесуального законодавства таких європейських країн: Федеративної Республіки Німеччина (с. 66 дисертації), Латвійської Республіки (с. 66 дисертації), Республіки Польщі (с. 131), Французької Республіки (с. 128 дисертації), Естонської Республіки (с. 128 дисертації), Литовської Республіки (с. 129 дисертації), Чеської Республіки (с. 129 дисертації), Угорщини (с. 177 дисертації), Королівства Іспанії (с. 195 дисертації). Однак у дисертації відсутній окремий підрозділ, який би був присвячений порівняльному аналізу адміністративного процесуального законодавства нашої країни з адміністративним процесуальним законодавством зарубіжних країн у частині зупинення адміністративним судом дії актів суб'єктів публічної адміністрації. Вбачається, що наявність такого підрозділу збагатила б зміст дисертаційної роботи.

Вищенаведені міркування та зауваження не впливають на позитивне враження від дисертаційного дослідження, не знижують його цінності та наукової новизни. Висловлені зауваження носять швидше уточнюючий характер і спонукають автора до наукової дискусії та врахування наведених міркувань у подальших наукових розвідках проблематики дослідження.

Висновок. Враховуючи викладене, можна дійти висновку, що дисертація Кузьмича Владислава Володимировича на тему «Зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень як вид забезпечення позову в адміністративному судочинстві України» є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке містить наукову новизну та обґрунтовані теоретичні і практичні результати,

котрі в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для юридичної науки.

Дисертація відповідає Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 року № 261 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 03.04.2019 року № 283, від 19.05.2023 № 502), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 року № 40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31.05.2019 року № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502), а її автор – Кузьмич Владислав Володимирович за результатами публічного захисту заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Офіційний опонент:

ректор Центральноукраїнського державного

університету імені

Володимира Винниченка,

доктор юридичних наук, професор

Євген СОБОЛЬ